

Atli Dam sigur frá pápa sínum:

- Eg havi gjørt mítt besta eg elski tykkum øll...

Til Javnaðarstevnuna, sum var í Trongisvági bað fyrri-reikingarbólkurin Atla Dam tala um pápa sín sum privatpersón

Atli P. Dam

Tað havi eg skilt soleiðis, at tað minni er um politikk Petur Mohr Dams, men meir um hann sum privatpersón og pápa. Um lívsins gongd í einum so politiskt merktum heimi, ja ein kann siga burturav politiskum heimi.

Hvussu tað gekst hjá honum at fáa stundir til av vera pápi, og at hava ein gerandisdag saman við sínum.

Afturlitandi kann eg vegna øll okkum systkin siga, at vit meta okkum at hava haft ein góðan og tryggan barndóm og ungdom við ógvuliga nærum tilknýti til heim og foreldur, og familjuna hjá teimum í bæði borð, og hon var, sum kunnugt, sera stór - 17 monstrar, fastrar, mommu - og pápabeiggjar - og hon vaks allatíðina.

Harumframt blivu vit knýtt at hópi av fólki, sum familjuliga ella politiskt vóru í umhvørvinum hjá foreldrunum, eisini vóru nógvir sera góðir grannar,

har tilknýtið var út um tað vanliga.

Mamma var fostrað í Skorti hjá Jacobinu og Ced-erfeldt, og pappa hevði fyrstu árin á Tvøroyri tilhald hjá Agnas, so alt tað umhvørvið gjørdist okkara, hartil serliga vinir teirra.

Fyri meg var tað náttúrligt at hava í minsta lagi 3 ommur, og tá var Sára Maria ikki iroknað, men ommar á Brekkunum, Binomman í Skorti, Mýruomman á Tanganum ella Agnas.

Eisini áttu vit Lisabeth hjá Rudolf sum reservamammu, hóast hon hevði nóg mikið at siggja til við sínum nógvum børnum.

Øll hesi fólk - nær tilknýtt - komu til okkara nærum sum húsfólk. Hartil hundradávís av fólki í ørindum til P. M. Dam, politiskum og privatum.

Taðkundi tí ofta kennast, sum livdu vit á "Fredericia Banegaard" har, sum kunnugt, flestu ferðafólk skifta tok.

Miðdepulín í øllum hesum var sjálvandi Petur Mohr Dam, sum fáar lótur kundi leggja arbeiði sítt ella uppgávarnar fyrri onnur til viks og taka sær av lóttum.

Kortini kendu vit hvør sær, at hann altíð hevði tíð til okkum, sum Th. Michael segði ígjár. Vit kendu, at hann hevði tíð til at lurta,

tíð til at taka sær av okkara trupuleikum, og var til reiðar at geva góð ráð.

Sum nevnt komu í hundradatali av menniskjum, sum hildu, at Dam kundi hjálpa. Fyri okkum, sum t.d. høvdu gleitt okkum til at siggja pappa, tá hann kom aftur av ferð, var tað ofta skuffandi, at beint sum Smiril var komin, vóru tey flest í tali.

Sovorðnar lótur lærði ein, at okkurt kundi koma fram um okkum og okkum longdist eftir, at stovan skuldi gerast tóm ella pappa fáa stundir til at koma uttar í køkin, sum sjálvandi so stótt gjørdist miðdepulín í húsinum.

Men ásett vitjunartíð var ongin. Hon var tá Dam var á Tvøroyri.

Tað er nokk so lýsandi, at fyrstu orðini, Bjarna systir dugdi at siga vóru:

"Dam inni!"

Heim okkara hevði soleiðis eina breiða hurð úteftir, men vit fingi eisini, sum tey siga í dag, eitt stórt "input" ella ávirkan uttan úr samfelagnum, lokalt, úr oynni, norðanefir og úr úrheimi.

Okkurt heilt privat

Kortini áttu vit ein part eftir, sum bara var okkara. Tað sum pappa nevndi "Reiðrið", sítt reiður, okkara reiður, har hann treivst ótrúliga væl, og har vit meta, at hann kendi seg veruliga lukkuligan. Hann var ótrúliga stoltur av konu síni, og hon hinumegin gjørdi tað, hon var ment fyrri at varðveita "Reiðrið" fjálgt og gott, og hevði - sum nógvir sjómanskonur - langar tíðir á býrged einsamøll av hesum reiðri, tí telesambandið ella sambandið út hagar, sum pappa var, var ikki nær námið tað sama sum nú.

Eg haldi, at pappa kendi seg nema styrki úr Reiðrinum, inspiration og kraft til tað ótrúliga arbeiðsavrik, hann framt ígjøgnum alt lívið. Og her lá mammusa partur ikki eftir. Húsin vóru ikki eins stór tá, sum nú, men rættuliga stór at halda samstundis sum takast skuldi ímóti so serliga nógvum fólki, og hartil longri tíðarskeið eiga á-býrgd eisini av figgarviður-skiftunum.

Undir krígunum var hetta lættari sagt enn gjørt, tí lærarar stóðu lónarliga stórt sæð í stað fram til 1948/49, hóast eina dundrandi lónar-

1939 í garðinum við sethúsin. Ragnhild, Signar, Bjarna, Atli, Finngerð og Petur. Við síðuna av søst Bergur, sum er føddur 14 ár seinni enn Signar

inflation krígsárin.

Pappa hevði tó fram um aðrar lærarar nakað av nevndarsamsýningum og bleiv í 1947 fólkatingsmaður, men kortini onki at vera rúmmiskur við, og ofta var ongin annar kassi at fara í uttan hansara egni, tá ein hjálpanði hond skuldi veitast fyribils, ella tað kundi bliva ein ella onnur kautión.

Hesi víðurskifti vistu vit børn væl um, tí foreldrini talaðu rættuliga opið við okkum um slíkt, og tað var helst ikki vanligt tá.

Tí kann eg eisini fortelja, at tað mangan bleiv gingið nokk so nær fyrri at fáa til kostnaðin av at reka politiskt virkseimi, og einaferð manglaði 2 oyru í at fáa til frímerkið, sum skuldi fáa tilfarið til Sosialin norður. Hvør skuffa varð vend og mamma fann 2 oyru.

Nú skal hetta ikki vera mál fyrri, hvussu vit sótu í tí, tí í mun til so mong onnur

heim høvdu vit tað sosialt og figgarliga gott og trygt.

Og hinvegin vóru mong, sum av sínum eitingum stuðlaðu, tá val var í hondum.

Legði merki til í einum Sosiali frá sekstíárunum, at eitt valstríð hevði kostað 29.000 kr. harav 21.000 kr. vóru savnaðar inn ímillum limir.

Hetta sigur nokk so nógv, tá haft verður í huga, at fakk-rørslan ikki stuðlaði figgarliga, sum í øðrum londum. Einaferð jattaði Fylking tó nakrar hundrad krónur í valgrunn.

Skyldfólkini hjá Ragnhild

Sum víðurskiftini vóru, har pappa ikki fekk gjørt størvegis kropsligt arbeiði vegna veikan rygg, so stuðlaðu abbin Th. Michael og mammusystkini sera nógv í slíkum málum.

Pappa var ótrúliga glaður

fyrri verforeldur síni og svograrnar og svigarinurnar, hann fekk ígjøgnum Ragnhild. Hann var góður við tey øll, royndi at gerast teim líkur so hann - hóast ikki suðringur - var góð-tikin.

T.d. sigur Bergur, at hann væl nøgður lærði seg at salta spik og handfara tvøst- ið, tí tað hevði hann frá Óla, sum var formaður á grindabáti okkara, og hartil autoritetur í grindabáttinum. Sjálvur haldi eg nú, at eg lærði Óla kynsturin av longu sum stórum smádrongur.

Tað eg vil siga við hesum er, at ongin politikari er virkisførur uttan eitt bakland, sum riggar, og við mammu fekk P.M.Dam sín dyggasta stuðul og samstundis eitt sterkt og ótrúliga víðfevnt bakland av mentaðum fólki við hugsjónum, djórvum tankum og vilja til at stríðast fyrri teimum. Hetta fyrst og

Á stevnuni á Tvøroyri legði Jóannes Eidesgaard, formaður Javnaðarflokksins krans á gravina hjá Petur Mohr Dam